

Trygghet med självbestämmande

Program för viktiga delar inom välfärden
Antaget vid Centerstämman 2005

centerpartiet.se

Program för viktiga delar inom välfärden:

Trygghet med självbestämmande

1 Inledning

2 Varje människa är unik. Var och en måste ha frihet att utvecklas efter egna förutsättningar,
3 genom egna val och handlingar, i samklang med medmänniskor och samhället i stort. Det
4 viktiga i livet upplever vi som individer i gemenskap – att utvecklas från barn till vuxen, att
5 utbilda oss, välja livsbana och försörjning, forma relationer och kanske bilda familj. Men vi
6 hamnar också i situationer där vi är beroende av hjälp och omsorg. Varje barn behöver kärlek,
7 närhet och trygghet under uppväxtåren. Arbetstagaren som blir sjuk eller företagaren som går
8 i konkurs måste kunna upprätthålla en rimlig levnadsstandard innan man på nytt kan försörja
9 sig själv. Den som drabbas av sjukdom måste ha sjukvård och på ålderns höst behöver de
10 flesta, förr eller senare, hjälp och omsorg.

11
12 När människor hjälps åt är samhället starkt. Därför är det viktigt att genom politiken ge
13 sådana förutsättningar att det civila samhället kan återta sin rättmätiga plats. Att öppna för nya
14 lösningar är lika angeläget som att flytta tillbaka makten och ansvaret för uppgifter inom
15 välfärden som idag sköts av det offentliga. Det är självklart att föräldrarna har ett ansvar för
16 barnen som inte kan ersättas. Och ett samhälle där anhöriga helt förlitar sig på att det
17 offentliga tar ansvar för äldre släktingar skulle bli kallt och omänskligt. För Centerpartiet är
18 det självklart med ett gemensamt, offentligt finansierat ansvar för att se till att alla får tillgång
19 till barnomsorg, trygghet vid sjukdom och arbetslöshet, hälsovård och äldreomsorg. Men
20 gemensamt ansvar betyder varken att det egna ansvaret upphör eller att kollektiva
21 standardlösningar är de enda rätta.

22
23 Att känna trygghet är viktigt för att vi ska våga ta risker, pröva nya lösningar, utvecklas som
24 människor och utveckla vårt samhälle. Trygghet är en förutsättning för att vi ska känna oss
25 fria och frimodiga. På många sätt är Sverige ett samhälle där vi är trygga från faror. Vi lever
26 länge, vi får ett starkt ekonomiskt stöd om vi inte kan arbeta, vanliga människor behöver inte
27 riskera att hamna på gatan. Det är bra. Men känner vi oss trygga?

28
29 Om omfånget av den offentliga budgeten vore avgörande för tryggheten så skulle Sverige
30 vara ett land som sjöd av verksamhetslust, idéer, personliga initiativ och framtidstro. Men
31 sanningen är att det svenska samhället snarare präglas av oro, pessimism och oföretagsamhet.
32 Tilltron till vården, skolan och omsorgen om de gamla sjunker. Tillgängligheten till de
33 offentliga tjänsterna minskar. Människor som vill förbättra sina liv – arbetet, familjelivet,
34 äldreboendet, dagiset - stöter på många hinder, regelmässiga och ekonomiska. Det har blivit
35 enklare att vänta på att någon annan, det offentliga, ska lösa problemen.

36
37 Trygghet handlar, utöver ekonomisk trygghet och tillgång till offentliga tjänster, också om att
38 kunna påverka sin livssituation och att ha de fungerande sociala nätverk som ger mänsklig
39 värme och handgriplig hjälp. Sverige har genom socialdemokratisk politik blivit ett samhälle
40 där det alltid är någon annan som förväntas lösa problemen, där livet helst ska läggas till rätta
41 genom politiska beslut och där människors valfrihet och initiativkraft motarbetas.

42 Kombinationen av världens högsta skatter för människor med vanliga inkomster och
43 välfärdslösningar som inte är anpassade efter människors skiftande behov gör att många
44 känner sig instängda, styrda och frustrerade. En av de vanligaste frågorna människor ställer
45 är: vart tar alla pengar vägen?

46
47 Sverige har med politiska beslut byggt en alltmer omfattande gemensamt skattefinansierad
48 välfärdsstat med uppgifter som barnomsorg, skola, sjukvård och äldreomsorg. Samtidigt är
49 möjligheterna att individuellt påverka villkoren ofta små och ransoneringen av de offentliga

50 välfärdstjänsterna allt hårdare. För den som vill anlita en dagmamma som bor i grannskapet
51 eller köpa lite extra hemservice till sin gamla pappa reser sig murar som bara de mest
52 resursstarka kan ta sig över. Och många är de fall där kommunal service *utanför* centralorten
53 läggs ned trots befolkningens välgrundade protester, därför att befolkningsunderlaget i
54 centralorten minskat.

55
56 Sverige har världens högsta skatter men tillgängligheten till omsorgen och hälso- och
57 sjukvården har börjat svikta. Samtidigt står en stor del av den arbetsföra befolkningen utanför
58 arbetsmarknaden. För att säkra en välfärd av hög kvalitet krävs en ekonomi som genererar
59 tillväxt och fler jobb.

60
61 Kanske blir inkonsekvensen av den politiska värderingen tydligast när det gäller
62 tjänstehandeln. När den välmående familjen där båda arbetar anlitar ett byggnadsföretag för
63 att måla och tapetsera om sovrummet kan det göras med samhällets goda minne och med
64 subvention på skatten. Men när de enskilda föräldrarna vill anlita ett städföretag för att få
65 hjälp med städningen av sitt sovrum och därigenom få lite mer tid med barnen så anses det
66 ”fullt” och ingenting som samhället ska subventionera.

67
68

69 **Strategi för bättre välfärd**

70 Sverige är ett land med stora möjligheter. Centerpartiet vill bygga välfärden underifrån,
71 utifrån federalismens principer. Utgångspunkten ska så långt möjligt vara den enskilda
72 människans behov och önskemål.

73 Istället för en välfärdsstat som gör att människor känner maktlöshet är vår utgångspunkt att
74 stärka människors makt. Det är maktskifte i ordets rätta bemärkelse. Från förtroendevalda till
75 medborgare. Från politiska system där förtroendevalda väljer välfärd och utförare till
76 medborgarna som ges makt att själva välja. Genom aktivt deltagande som medborgare ökar
77 medvetenheten om prioriteringar och val vilket skapar ett demokratiskt mervärde.

78
79 Demokrati börjar vid köksbordet. Olika välfärdslösningar skall syfta till att öka valfriheten
80 och anpassa egna lösningar efter egna behov. Sedan kommer den nära nivån kommunerna
81 som får en större frihet att hitta lokala lösningar med god kvalitet som medborgarna bestämt.
82 Regionerna tar hand om den verksamhet som kommunerna själva inte klarar. Den nationella
83 nivåns uppgift blir att garantera likvärdiga möjligheter för välfärden att utformas utifrån
84 lokala förutsättningar och prioriteringar.

85
86 I Centerpartiets samhälle är barnkonventionen ett levande dokument på alla politiska nivåer.
87 Där känner föräldrar mindre stress eftersom det är enklare att gå ner i arbetstid när barnen är
88 små och eftersom man får kraftfulla verktyg att välja en barnomsorg som passar det egna
89 barnet och den samlade livssituationen. Vi vill bygga en hälso- och sjukvård som tillvaratar
90 patientens egen möjlighet att tillfriskna och som stärker var och ens rättigheter att bli delaktig
91 i val av vård och behandling, och slipper dagens ”kö-kedjor”. Vi vill reformera
92 trygghetssystemen så att de blir en hjälp tillbaka till egen försörjning istället för en
93 passivisering som binder förmånstagaren i beroende och utanförskap. Det ska självfallet spela
94 roll om individen anstränger sig. Individer har olika behov. Men allt handlar inte om
95 arbetsmiljön, och arbetsgivarens ansvar, vilket dagens ensidiga debatt fokuserar.
96 Och vi vill ge äldre i samhället en självklar rätt att välja och påverka sin omsorg.
97 Mångfald handlar också om flexibilitet över tid. Att få kunna välja olika, i livets olika skeden.
98 Och att kunna välja om, ifall det finns en lösning som är bättre.

99

- 100 Det också viktigt att se de steg som är nödvändiga att ta för att klara en framtida, hållbar
101 välfärd.
- 102 1. Fler måste gå från arbetslöshet och utanförskap till arbete. Mindre belastning på
103 transfereringssystemen ger resurser till välfärd.
 - 104 2. Allt behöver inte gå via den offentliga sektorn. Skapa system som gör att medborgare kan
105 klara fler välfärdstjänster själva och prioritera tydligare i de offentliga åtagandena.
 - 106 3. Effektivisera den offentliga sektorn genom tydligare mål, bättre utvärderingssystem,
107 större inflytande för personalen
 - 108 4. Skapa mångfald som stimulerar till nytänkande och effektivisering när det gäller
109 verksamhet av olika slag.

110
111 Centerpartiet arbetar för en ordentlig nystart i den svenska välfärdspolitiken enligt följande
112 principer:

114 *Kvalitet*

115 Sverige ska ha hög kvalitet i de offentligt finansierade tjänsterna. Ständigt pågående forskning
116 och utveckling, välutbildad personal, modern teknik och ändamålsenliga lokaler bidrar till att
117 människor känner trygghet i den vård eller omsorg som man tar del av. Genom fortbildning,
118 uppföljning och tillsyn skall kvaliteten i tjänsterna ständigt förbättras. Till kvaliteten hör även
119 tillgängligheten till tjänsterna. Att människor både upplever och faktisk har hög tillgänglighet
120 till vården och omsorgen är avgörande för den långsiktiga tilltron till den offentligt
121 finansierade välfärden.

122 *Valfrihet och självbestämmande*

123
124 Fritt val inom välfärdstjänsterna ska vara en genomgående princip. Människor ska
125 ”myndigförklaras” och ges tydliga rättigheter att välja utförare av välfärdstjänsterna. Föräldrar
126 och anhöriga som känner delaktighet i verksamheterna bidrar till ökad kvalitet och mänsklig
127 värme. Genom att få möjlighet att bli delaktig i den egna vården, bl a genom att kunna välja
128 bland olika former av behandling, påskyndas tillfrisknandet.

130 *Mångfald*

131 Välfärdstjänsterna kommer i stor utsträckning att fortsätta vara offentligt drivna, men ska
132 kunna bedrivas även av privata, kooperativa eller ideella aktörer. Personal, anhöriga eller
133 föräldrar ska kunna ta över verksamhet. Verksamheternas innehåll ska kunna variera utifrån
134 medborgarnas behov och önskemål samtidigt som fler olika vägar för att öka kvaliteten
135 prövas. Genom en breddad, ”vit” marknad för olika tjänster, även hushållsnära, kan nya
136 företag växa fram, tillväxten öka och människors valmöjligheter öka.

138
139 Kvalitet, valfrihet och mångfald är värden som stärker varandra. När människor får möjlighet
140 att välja och påverka kommer deras faktiska önskemål och behov i fokus för verksamheten.
141 När man tillåter olika lösningar, alternativa utförare och mångfald fastnar inte verksamheten i
142 gammal slentrian utan det blir viktigt att ifrågasätta, finna nya vägar och svara mot
143 individuella önskemål.

144
145 Offentligt driven välfärd kommer även fortsättningsvis att vara basen. Centerpartiet vill att
146 den offentliga sektorn skall vara en bra arbetsgivare där anställda har stor inflytande över
147 arbetet, har god utbildning och får kontinuerlig fortbildning, har väl utvecklade
148 utvärderingssystem som också kopplas till lön och utvecklingsmöjligheter. Chefer med tydligt

149 ledarskap krävs. Högre löner kommer att vara viktigt ur konkurrenssynpunkt men framför allt
150 för att kunna behålla och rekrytera behörig personal personal.

151
152 Innehållet i detta program är Centerpartiets syn på hur viktiga delar av välfärden ska
153 utvecklas. Det omfattar inte hela välfärdsområdet, utan sätter fokus på principiella
154 utgångspunkter. Programmet anger vad Centerpartiet kommer att verka för, oavsett på vilken
155 politisk nivå besluten fattas. Utgångspunkten är att bygga en välfärd på federalismens
156 principer. Att varje nivå ges ansvar för såväl val av åtaganden samt finansiering för dessa.

157
158 Med kvalitet, valfrihet och mångfald ökar människors livskvalitet. Det är att skapa trygghet
159 med självbestämmande.

160
161 Tillsammans med förslagen som presenteras i programmet ”Jobb, jobb, riktiga jobb”, knyter
162 det ihop välfärden med dess finansiering och bidrar till att stärka vårt lands förutsättningar att
163 kunna erbjuda långsiktigt hållbar välfärd. Det är också vår utgångspunkt för arbetet inom
164 Allians för Sverige. Därmed är det vår strävan och förhoppning att de principförslag vi här
165 presenterar ska förverkligas om Alliansen övertar regeringsmakten efter valet 2006.

166

167 Uppväxtåren

168 Det finns inget viktigare än våra barn. Alla barn behöver, och borde ha rätt till, en trygg och
169 lycklig uppväxt. Barn som får en bra start i livet har bättre möjligheter att ta till sig utbildning
170 och får lättare att knyta an till andra människor. För de barn som kränks eller råkar illa ut ska
171 samhället alltid ställa upp.

172
173 Barn är beroende av sina föräldrar. Därför är det viktigt att samhällets insatser syftar till att
174 stärka föräldrar och ge dem så bra förutsättningar som möjligt att kunna ta det ansvar det
175 innebär att vara förälder.

176
177 Centerpartiet anser att barnkonventionen ska vara ett levande dokument på alla politiska
178 nivåer. Barnen måste bli lyssnade på och respekteras när barnomsorg och skolor planeras, när
179 vården utformas, när stödåtgärder för utsatta barn genomförs. Barnperspektivet måste vara en
180 naturlig ingång och tanke i den politiska planeringen av samhället så att barn kan känna
181 trygghet. Därigenom kan det skapas ett barnvänligt samhälle som lägger grunden för framtida
182 välgång.

183
184 Unga familjer upplever att de inte har tillräckligt mycket makt över sin tillvaro och har svårt
185 att få ihop livspusslet i vardagen. Tiden är knapp och många kämpar varje dag för att hinna
186 lämna och hämta barn på dagis, och att saxa arbetstid och semester för att få så mycket tid
187 som möjligt tillsammans med barnen. För många är det svårt att få pengarna att räcka till även
188 om båda föräldrarna arbetar heltid. Både barn och föräldrar lider av att inte ha mer tid
189 tillsammans i vardagen.

190
191 En del av den oro många känner handlar om barnen och barnens situation. Barns utsatthet har
192 ökat vilket visar sig bland annat i att den psykosociala ohälsan ökar, antalet mobbningsfall i
193 skolan ökar, språkbruket är grövre och kränkande, sexuella övergrepp kommer till
194 allmänhetens kännedom i högre grad och i att unga människor utnyttjas på olika sätt via chat-
195 och hemsidor på internet.

196

197 Därför är det än viktigare att alla vuxna tar sitt ansvar när det gäller frågor om attityder och
198 normer och för att ställa up varhelst ett barn eller en ung människa råkat illa ut. Oavsett om
199 jag som vuxen har egna barn eller ej så är jag i viss mån förälder med har jag i egenskap av
200 vuxen med ett särskilt ansvar.
201

202 **Centerpartiets familjepolitik – mer tid med barnen och ökad** 203 **valfrihet.**

204 Många föräldrar känner oro även för barnomsorgen. Det kan handla om stora barngrupper,
205 sjukdomar, mobbning, långa restider och ibland bristande flexibilitet när det gäller tider för
206 lämning och hämtning av barnen. Den nationellt fastställda maxtaxan har lett till att
207 personalen på den enskilda förskolan minskats och att de som är kvar ofta känner att de inte
208 kan göra ett så bra jobb som de skulle vilja. Maxtaxan har även lett till att barngrupperna
209 tätat. Fler barn kommer till förskolan tidigare på dagen och åker hem senare än de gjorde
210 tidigare.
211

212 Det kan också handla om att man som förälder känner att den barnomsorg kommunen
213 erbjuder helt enkelt inte passar just mitt barn och att man skulle behöva en annan form av
214 barnomsorg, tex. familjedaghem eller kooperativ. Samtidigt känner sig många föräldrar
215 maktlösa i mötet med den offentliga barnomsorgen. Den formella rätten att välja barnomsorg
216 är i praktiken en illusion. Alternativa barnomsorgsformer, som föräldrakooperativ,
217 personalkooperativ och privata dagis, har i stor utsträckning tvingats att lägga ner, bl a på
218 grund av maxtaxan. Allt detta bidrar till stress och frustration och gör det svårare att orka med
219 uppgiften att vara en bra förälder.
220

221 Centerpartiet vill öka familjernas makt över sin livssituation och göra det lättare att förena
222 familjeliv och arbetsliv. Våra förslag ger bättre möjligheter att gå ner i arbetstid när barnen är
223 små och vi lägger över makten över barnomsorgen i föräldrarnas händer. När familjerna får
224 ökat självbestämmande förbättras barnens utsikter att få en bra barndom samtidigt som
225 föräldrarnas risk att drabbas av stress, utbrändhet eller relationsproblem minskar.
226

227 Centerpartiets familjepolitik utgår från följande värden:

- 228 1. Alla barn ska under uppväxtåren få möjlighet att tillbringa mer tid med sina föräldrar.
 - 229 2. Valfrihet och självbestämmande.
 - 230 3. Det ska vara möjligt att förena arbetsliv och familjeliv, dvs ett barnvänligt arbetsliv.
 - 231 4. Jämställdhet mellan kvinnor och män.
- 232

233 Våra förslag bygger på tre olika system:

234 Att ge alla möjlighet till mer tid med barnen när de är som allra minst. Föräldraförsäkringen
235 syftar till detta för båda föräldrar. För att stimulera fler pappor att ta ut föräldraledighet
236 behöver taken höjas, samtidigt som det är viktigt att höja golvet i försäkringen så att alla,
237 oavsett inkomst, får en rimlig ersättning.
238

239 För det andra är det viktigt att göra det möjligt för alla föräldrar att tillbringa mer tid med
240 barnen och förena arbetsliv och familjeliv under barnets förskoleålder. Därför prioriterar
241 Centerpartiet kraftigt höjda barnbidrag och sänkta skatter för människor med låga och
242 medelinkomster. Det höjda barnbidraget är ett konsumtionsstöd som kan användas för att
243 korta arbetstiden eller t. ex. köpa tjänster som gör det lättare att få vardagspusslet att gå ihop.
244 På så vis kan alla föräldrar få möjlighet att frigöra mer tid att tillbringa tillsammans med sina
245 barn.

246 För det tredje är det viktigt att skapa reella valmöjligheter inom barnomsorgen, när man
247 återgår i förvärvsarbete, genom införande av en barnomsorgspeng. Barnomsorgspengen ska
248 utformas så att den ger förutsättningar för en verklig mångfald av barnomsorgsformer. Det
249 ska vara möjligt för den som så önskar att själv ta hand om barnomsorgen för egna och andras
250 barn.

251 Allt detta tillsammans ökar möjligheterna att för föräldrarna att tillbringa mer tid med barnen
252 och kombinera familjeliv och arbetsliv.
253

254
255 Centerpartiets förslag för att öka barnfamiljers självbestämmande:
256

257 **Stärk föräldraförsäkringen – höjda golv och tak**

258 Stärk föräldraförsäkringen för att möjliggöra för både män och kvinnor att vara hemma med
259 barnen. Golvet ska höjas för att ge alla, oavsett inkomst, en rimlig ersättning och ett höjt tak
260 gör att fler pappor stimuleras att ta ut sin del av föräldraledigheten.
261

262 **Höjda barnbidrag – ökar självbestämmandet och ger mer tid för barnen.**

263 Fördubbla barnbidragen under förskoleåldern (1-4 år) och ge rätt för föräldrar att gå ner till
264 halvtid för att underlätta mer tid med barnen.
265

266 **Fritt val och flexibilitet i barnomsorgen – för ett barnvänligt arbetsliv**

267 Fritt val inom barnomsorgen med en barnomsorgspeng som ger föräldrarna reella möjligheter
268 att välja den barnomsorg man vill ha och som skapar en verklig mångfald av
269 barnomsorgsformer.
270

271 Hushållsnära tjänster med skattesubvention ger valfrihet och stärkt självkänsla för den
272 enskilde och bidrar till en marknad för nya tjänster och välfärdsföretag.
273

274 **Stärk föräldraförsäkringen – höjda golv och tak**

275 Föräldraförsäkringen syftar till att ge barnen en trygg start under den första levnadstiden. Att
276 dela på det ansvaret är en viktig fråga för att barnen ska få en nära relation till båda
277 föräldrarna, för att föräldrarna ska orka med sitt ansvar och för att det är bra för relationen
278 mellan föräldrarna. Det påverkar även kvinnors och mäns situation på arbetsmarknaden. Men
279 med en kvotering av föräldraförsäkringen skulle familjernas kontroll över sin vardag
280 ytterligare försvagas. Centerpartiet vill istället se en föräldrautbildning redan under
281 graviditeten där båda föräldrarna tidigt får insikt i det delade ansvarets fördelar. Centerpartiet
282 arbetar också för att förstärka föräldraförsäkringen genom att höja golvet och taket. Höjt golv
283 för att förbättra för dem som inte är etablerade på arbetsmarknaden och ett högre tak för att
284 undvika att inkomsten är avgörande för vem av föräldrarna som tar ut föräldraledigheten.
285 Centerpartiet ser också att åtgärder mot könsrelaterade löneskillnader har balanserande effekt
286 på uttaget ur föräldraförsäkringen.
287
288

289 **Höjda barnbidrag - ökar självbestämmandet och ger mer tid för** 290 **barnen**

291 Centerpartiet har en rad förslag för att förbättra barnfamiljernas ekonomiska situation och
292 därigenom ge alla föräldrar och alla barn möjlighet att tillbringa mer tid tillsammans. Genom

293 kraftigt sänkta inkomstskatter för låga och medelstora förvärvsinkomster ökar
294 självbestämmandet och bidragsberoendet kan minska. Fördubblade barnbidrag under
295 förskoleåldern (1-4 år) är ett starkt konsumtionsstöd för familjer att kunna välja t ex kortare
296 arbetstid. Samtidigt införs lagstadgad rättighet att gå ner till halvtid under barnens första åtta
297 år.
298 Tillsammans med förslag om skattesubventionerade hushållsnära tjänster bidrar Centerpartiets
299 samlade förslag till att ge alla barnfamiljer största möjliga valfrihet och möjlighet till mer tid
300 med barnen.
301

302 ***Fritt val och flexibilitet i barnomsorgen – för ett barnvänligt*** 303 ***arbetsliv***

304 Barn är olika. Familjer är olika. Också barnomsorgen måste få vara olika.
305 Centerpartiet vill åstadkomma en verklig valfrihet inom barnomsorgen. Varje familj ska ha
306 möjlighet att välja barnomsorg utifrån barnens och familjens egna behov. Utgångspunkten är
307 att det ska vara lätt att förena familjeliv och arbetsliv.
308 Det behövs en ökad bredd och mångfald i omsorgen, där offentliga, privata och kooperativa
309 verksamheter existerar sida vid sida med öppna förskolor, familjedaghem eller andra
310 lösningar, så att valfriheten får en verklig innebörd. Omsorgen ska finnas tillgänglig för alla
311 till fortsatt låga avgifter.

312
313 Det behövs också en större samverkan mellan de offentliga verksamheterna kring barnet för
314 att få en tidigare och bättre omsorg. Utbyggnaden av familjecentraler med öppna förskolan i
315 samarbete med primärvården och socialen är en väg att gå.

316
317 För att möjliggöra en mångfald av lösningar ska barnomsorgstaxan avregleras och den
318 nationellt fastställda maxtaxan tas bort.

319
320 Genom att införa en barnomsorgspeng gör Centerpartiet det möjligt att den offentliga
321 subventionen av barnomsorgen följer med föräldrarnas val. Tillsammans med full
322 etableringsfrihet, så att det är tillåtet för personal, föräldrar eller privata entreprenörer att
323 starta barnomsorgsverksamhet, gör Centerpartiet det möjligt för alla att välja den barnomsorg
324 som passar bäst. Genom att barnomsorgspengen följer valet av omsorg för barnet blir det
325 också möjligt att välja barnomsorg i t ex grannkommunen för den som pendlar.

326
327 En verklig mångfald innebär utrymme för väsentligt annorlunda former än traditionell
328 barnomsorgsverksamhet, samt att föräldrar, släktingar, grannskap och föreningsliv kan vara
329 delaktiga i att skapa barnomsorgen.

330
331 Det ska naturligtvis också vara möjligt för enskilda familjer att ta del av barnomsorgspengen
332 när de själva driver barnomsorgen för egna och andras barn. Den lämpliga formen är då
333 familjedaghem vilket innebär att man har anknytning till öppna förskolan och betalar
334 arbetsgivaravgifter och inkomstskatt på barnomsorgspengen och eventuella avgifter från
335 andras barn, i likhet med vad som gäller för privata eller kommunala förskolor. Därigenom får
336 också dagbarnvårdaren pensionsrättigheter, samt rätt till sjukpenning, a-kassa och
337 föräldraersättning.

338
339 En verkligt attraktiv lösning, som möjliggörs genom förslaget, är två- eller
340 trefamiljslösningar, där föräldrarna turas om att sköta omsorgen om familjernas barn. Denna

341 lösning bygger också upp ett socialt nätverk som såväl gagnar barnen, förebygger social
342 isolering för föräldrarna och generellt stärker de sociala nätverken i grannskap och samhälle.
343 Den offentligt drivna barnomsorgen ska präglas av små barngrupper, hög kvalitet, kompetent
344 personal och hög tillgänglighet.

345
346 För att ge familjer mer tid över i vardagen måste hushållstjänster kunna köpas till rimligt pris.
347 Priset på hushållstjänster bör reduceras kraftigt genom en skattelättnad som innebär att
348 arbetskostnaden, och därmed priset för en hushållstjänst, halveras. Detta skulle bidra till att
349 göra dagens svarta jobb vita. Det skulle höja självkänslan och livskvaliteten för många och ge
350 utrymme att ägna mer tid till barnen.

351

352 Yrkeslivet

353 Det är många faktorer som samspelar för att människor ska känna välbehag. En människa kan
354 t ex vara sjuk men uppleva att han eller hon mår bra. På samma sätt kan den som är frisk
355 uppleva att den mår dåligt. Att ha kontroll över sitt liv och sin vardag bidrar också till att
356 människor med större kraft kan måna om andra människor, vara delaktiga i föreningsliv och
357 få utlopp för de sociala och kulturella behov som varje människa har.

358

359 Att ha ett eget arbete och kunna försörja sig själv ger självkänsla och verkligt
360 självbestämmande.

361

362 Att Sverige år 2005 har drygt en miljon människor som inte deltar på arbetsmarknaden varav
363 många dessutom befinner sig i långvarigt bidragsberoende är det största politiska
364 misslyckandet. Istället för att ta tag i problemen som detta innebär för enskilda människor och
365 för samhället har regeringen valt att trixa med statistiken för att dölja verkligheten. Arbetslösa
366 ”göms” i åtgärder som ofta saknar mening och långtidssjukskrivna överförs till förtidspension
367 istället för att få rehabilitering.

368

369 För Centerpartiet är det angeläget att samhällets insatser bidrar till att stärka människor, ger
370 ekonomiskt skydd vid oförmåga att arbeta och bidrar till att varje människa så snart det bara
371 går kan komma tillbaka till arbetsmarknaden.

372

373 I programmet ”Jobb, jobb, riktiga jobb” beskrivs Centerpartiets förslag vad gäller utbildnings-
374 och arbetsmarknadsområdet. Där anges även förslag som syftar till att ge arbetsgivare
375 stimulans att vara goda föredömen. Att skapa den goda arbetsplatsen, med stort inflytande och
376 delaktighet.

377

378

379

380

381 Centerpartiets förslag för viktiga insatser under yrkeslivet:

382

383 Ekonomiskt skydd vid inkomstbortfall på grund av arbetslöshet, skada eller sjukdom med ett
384 försäkringssystem som är långsiktigt hållbart.

385

386 Kraftfullt stöd (i form av rehabilitering, utbildning eller andra åtgärder) för att skyndsamt
387 komma tillbaka till arbetslivet.

388

389 En hälso- och sjukvård av god kvalitet och med hög tillgänglighet.

390
391
392
393
394

Socialt skydd och insatser som ger delaktighet och självbestämmande för funktionshindrade och andra som varaktigt ej helt kan försörja sig själva genom arbete

395 ***Ekonomisk trygghet vid sjukdom och arbetslöshet***

396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406

När man inte kan försörja sig genom eget arbete därför att man drabbats av sjukdom eller arbetslöshet måste det finnas ett skyddsnät som fångar upp och säkrar försörjningen. Dagens arbetslivsförsäkringar, dvs sjuk-, arbetsskade-, och arbetslöshetsförsäkringarna, ger god ekonomisk trygghet åt dem som kvalificerat sig för systemet. Men samtidigt finns det stora problem. Dels genom att många står utanför systemet, t. ex. därför att de aldrig kommit in på arbetsmarknaden, och därför hänvisas till socialbidrag. Dels eftersom sjuka och arbetslösa alltför ofta blir systemens fångar och inte kan återkomma i egen försörjning utan slussas över i förtidspension och permanent utanförskap. De åtgärder som är kopplade till bidragssystemen har visat en skräckinjagande brist på organisation och effektivitet.

407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419

Att komma tillbaka till arbetsmarknaden är ofta svårt. Dels på grund av otillräckliga eller dåligt organiserade uppföljnings- och rehabiliteringsinsatser. Dels eftersom de offentliga insatserna är snävt utformade efter vilken bidragsmyndighet – arbetsförmedlingen, försäkringskassan eller socialkontoret - man sorterar under. Många sjukskrivna skulle vara bättre hjälpta av arbetsförmedlingen än av att till varje pris rehabiliteras tillbaka till en arbetsplats där de inte trivs och därför blivit sjuka. Men istället låser systemet - på grund av myndighetsuppdelning, anställningsregler och bristande förmåga att faktiskt se den enskilda människan - fast de sjukskrivna i ett läge där de enda upplevda vägarna ur sjukskrivning antingen är att återgå i arbete eller att förtidspensioneras. För den som inte längre klarar sitt jobb, avskyr sin chef, eller kanske mobbats på arbetsplatsen blir valet lätt. Även om detta naturligtvis är felaktig användning av sjukförsäkringen visar det samtidigt hur det svenska välfärdssystemet binder fast människor i vanmakt.

420
421
422
423
424
425

För samhället som helhet medför socialförsäkringarnas misslyckande enorma kostnader, genom uteblivna arbetsinsatser och lägre skatteintäkter för stat, landsting och kommun, och genom att en stor del av befolkningen i arbetsför ålder måste försörjas via bidrag. Likt en gökunge tränger bidragskostnaderna ut välfärdens viktiga kärnverksamhet. Samtidigt ökar oron bland alla de som gjorts beroende av bidragen för sin långsiktiga försörjning.

426
427
428
429
430
431
432
433

Vid sidan av detta program arbetar Centerpartiet också vidare på en samlad reform av arbetslivsförsäkringarna (sjuk-, arbetsskade-, och arbetslöshetsförsäkringarna). Inriktningen för detta arbete är att visa på en trovärdig, rättvis och god ekonomisk trygghet för yrkesverksamma medborgare vid tillfälliga inkomstbortfall; att arbete ska löna sig, människor som går från bidrag till arbete ska märka en bättre levnadsstandard; försäkringen ska hjälpa personen tillbaka till egen försörjning, genom t.ex. rehabilitering, utbildning eller sökande av nytt jobb; att de totala transfereringskostnaderna ska minska och att minska utrymmet för fusk och felaktigt utnyttjande.

434
435

436 ***Kraftfullt stöd för att komma tillbaka till arbetslivet***

437
438

Tidiga insatser, och den enskildes egen aktiva medverkan, underlättar och påskyndar tillfrisknandet och vägen tillbaka till arbetslivet

439 Centerpartiet föreslår en rehabiliteringsgaranti som innebär att åtgärder och uppföljning ska
440 inledas redan efter en månads sjukskrivning. Om försäkringskassan inte klarar detta ska den
441 sjukskrivne kunna göra anspråk på en rehabiliteringspeng och köpa rehabiliteringsåtgärder på
442 den privata marknaden. Centerpartiet anser också att försäkringskassan istället för
443 arbetsgivaren ska ta huvudansvaret för upprättandet av rehabiliteringsutredning. En tydligare
444 rollfördelning är en grundsten till en snabbare process.

445 Det är också viktigt med en ökad samordning mellan olika system i syfte att anpassa
446 åtgärderna för den enskilde sjuke eller arbetslöse samtidigt som insatserna ges en ökad
447 individuell anpassning.

448 Samtidigt som det är nödvändigt med en förändring av systemen är det angeläget att lyfta
449 fram individens ansvar. Det ska självfallet spela roll om individen anstränger sig.

450
451

452 **Ökad delaktighet för funktionshindrade på arbetsmarknaden**

453 Centerpartiets utgångspunkt är att alla människor kan växa. Alla människor vill känna stolthet
454 och kunna försörja sig själva. Även om alla inte kan arbeta heltid så är det viktigt att ge alla
455 människor en möjlighet att delta på arbetsmarknaden utifrån den enskildes förutsättningar.

456
457 Människor med funktionshinder ska ha en naturlig plats på arbetsmarknaden istället för
458 att erbjudas förtidspensionering och utanförskap.

459 Centerpartiet vill öka antalet lönebidragsplatser och även höja bidragsnivån som idag är
460 mycket låg. Likaså bör människor kunna få lönebidrag upp till 67 års ålder och inte som idag
461 med gräns vid 65 år. Genom de unika insikter den funktionshindrade fått genom att leva med
462 funktionshinder ökar också kompetensen på arbetsplatsen.

463
464

465 **En tillgänglig hälso- och sjukvård med patienten i centrum**

466 Svensk sjukvård håller i många avseenden en hög kvalitet vid internationell jämförelse. Den
467 tekniska nivån är hög och personalen kunnig och välutbildad. När personer väl får tillgång till
468 vården blir resultatet ofta gott. Men det finns också allvarliga brister. Det är svårt att få
469 tillgång till vård och väntetiderna är långa och många. Mest uppmärksammade är köerna till
470 sjukhusbehandling, men innan dess har patienten ofta stått i telefonkö till vårdcentralen, i
471 väntetid för besök på vårdcentralen och i kö till specialist. Den sammanlagda ”kö-kedjan”
472 leder till fysiskt lidande och stor oro och ångslan hos många sjuka. I värsta fall försämras
473 behandlingsresultatet.

474 Vårdens organisering är inte tillräckligt orienterad mot patientens behov. Många patienter
475 känner sig fortfarande, trots stora förbättringar, maktlösa när de bollas fram och tillbaka i
476 vårdkedjan mellan allmänläkare, specialister och sjukhusvård.

477
478 Bristen på delaktighet, de långa väntetiderna och hälso- och sjukvårdens bristande
479 organisering har bidragit till en ökad rörlighet för människor inom EU. Att åka till något av de
480 baltiska länderna och laga tänderna, eller att ordna sin ortopediska operation i länder med
481 kortare väntetider har ökat markant. Allt talar för att den utvecklingen kommer att fortsätta i
482 än högre takt vilket ökar människors valmöjligheter samtidigt som det ställer krav på den
483 svenska hälso- och sjukvården att prestera bättre.

484
485 Centerpartiet vill ha en hälso- och sjukvård som är uppbyggd enligt följande principer:
486 - Vården ska ha en tydlig hälsoorientering och mobilisera individens egna hälsoresurser.
487 Förebyggande och hälsofrämjande insatser ska utgöra grunden. Huvuddelen av vårdarbetet

488 handlar om att möta människor med kroniska sjukdomstillstånd. Genom att vården bättre
489 tillvaratar individens egen hälsopotential förbättras behandlingsresultaten. Patienten stärker
490 därmed kontrollen över sitt eget liv.
491 - Vården ska vara nära dig. Tillgängligheten till den första vårdkontakten är oerhört
492 betydelsefull för den fortsatta behandlingen och för tillfrisknandet. Därför är det angeläget att
493 ständigt utveckla nya former för vårdens organisering och ett ökat inslag av alternativa
494 driftsformer som underlättar en vård nära människor.
495 - Vården ska vara tillgänglig. För att klara det vill Centerpartiet införa en verklig
496 tillgänglighetsgaranti med starka drivkrafter för vårdgivaren att satsa på att korta köerna och
497 förbättra logistiken.
498 - Vården ska ske med stor delaktighet, där patienten känner att han eller hon förstår vad det är
499 som händer och behandling/medicinering beslutas i dialog.
500 - Vården skall hålla hög kvalitet. För att underlätta för människor att göra medvetna val i
501 samband med behandling skall kvalitetsregistren göras öppna och tillgängliga och utgöra
502 grund för människors val av vårdgivare.
503
504

505
506 Våra förslag för en tillgänglig hälso- och sjukvård med patienten i centrum:
507

508 Investeringar i sjukdomsförebyggande och hälsofrämjande insatser för minskat framtida
509 vårdbehov

510
511 Samlad patienträttighetslag.

512
513 En utbyggd nära vård som förstärks med en vårdlots med ett tydligt ansvar för att koordinera
514 patientens kontakter med andra delar av vårdkedjan och hjälpa patienten att ta del av
515 information och att kunna göra medvetna val av vårdgivare.
516

517 Vårdgaranti som innebär att man på sikt ska ha rätt till behandling inom en månad efter att
518 behov har konstaterats. Annars har man rätt att söka vård hos annan privat eller offentlig
519 vårdgivare, inom landet och inom EU.
520

521 En mångfald av vårdgivare bidrar till valfrihet och förbättrad hälso- och sjukvård.
522

523 Nationellt hälsonät, dvs en IT-infrastruktur till hjälp för patienter, vårdgivare och vårdens
524 huvudmän bestående av bl a elektroniska patientjournaler, öppna kvalitetsregister, register
525 över vårdens kostnader mm.
526

527
528
529 **Investera i hälsa**

530 Centerpartiet vill lyfta fram folkhälsan som en strategisk utvecklingsfråga, en förutsättning för
531 tillväxt i samhället – inte en liten del av sjukvårdspolitiken. För att motverka att hälsorisker
532 utvecklas till framtida sjukdom, är det nödvändigt att hälso- och sjukvården öronmärker en
533 del av sina resurser för investeringar i förebyggande och hälsofrämjande insatser. En
534 hälsoorientering av hälso- och sjukvården innebär en förskjutning i synen på vilka kunskaper
535 som behövs. Fördjupad kunskap behövs om de komplexa sambanden mellan psykisk ohälsa
536 och fysisk ohälsa. Vidare är det angeläget att tillämpa kunskapen om sociala nätverks

537 betydelse för möjligheten att bevara hälsan eller att tillfriskna efter sjukdom. Om hälso- och
538 sjukvården på ett bättre sätt än idag stödjer anhöriga och förmedlar kontakter mellan olika
539 patienter eller grupper påverkas också hälsan positivt.
540

541 ***Samlad patienträttighetslag***

542 För att säkra patientens möjligheter att utöva självbestämmande och vara delaktig i vården bör
543 befintliga lagar som definierar patientens rättigheter samlas i en särskild patienträttighetslag.
544 Sverige är det enda land i Norden som inte har en sådan lag. Lagen bör precisera
545 medborgarens rätt till behandling, valfrihet, tillgänglighet, information (t. ex. vad avser rätt att
546 ta del av nationella kvalitetsregister), bemötande samt hur ansvar för eventuella brott mot
547 patientens rättigheter och säkerhet kan utkrävas. Lagen bör också klargöra gränserna för
548 patientens i nationell lagstiftning fastställda rättigheter och inom vilka områden rättigheternas
549 omfattning fastställs på landstings- och kommunal nivå.
550

551 ***En utbyggd nära vård***

552 För att få effektivare vårdkedjor och förbättra individens möjlighet att vara delaktig i
553 vårdinsatserna och göra medvetna val av vårdgivare ska den nära vården byggas ut och
554 utvecklas. Varje individ bör ha möjlighet att välja en hälsovårdslots som kan vara läkare eller
555 sjuksköterska. Den nära vården ska utövas av en mångfald vårdgivare.
556

557 Den nära hälso- och sjukvården spelar också en stor roll i det förebyggande arbetet. Att stödja
558 och hjälpa människor att förbättra det vardagliga livet minskar riskerna för sjukdom och
559 ohälsa.
560

561 ***Vårdgaranti***

562 Den som är i behov av sjukvård ska inte behöva stå i kö i månader och kanske år. Köerna till
563 vården skapar oro och lidande. I värsta fall kan behandlingsresultatet försämrats. Att råda bot
564 på "kö-kedjan" måste vara en av de viktigaste uppgifterna för vårdpolitiken.
565

566 Den vårdgaranti som Centerpartiet utformade tillsammans med de övriga partierna i Alliansen
567 inför valet 2002 innebar en utfästelse att landstingen skulle tillhandahålla behandling inom tre
568 månader efter konstaterat behandlingsbehov. Centerpartiet verkar för att garantitiden ska
569 kortas ytterligare. Inledningsvis finns det behov av en nationellt beslutad, och finansierad,
570 vårdgaranti.
571

572 Den vårdgaranti som Centerpartiet vill införa innebär att patienten ska ha rätt till operation
573 eller annan behandling inom en viss tid efter konstaterat behandlingsbehov. Om landstinget
574 inte kan anvisa behandling inom denna tid ska patienten ha rätt att söka vård hos annan
575 vårdgivare, privat eller offentlig, inom landet och inom EU. Resorna ska då bekostas av det
576 ansvariga landstinget.
577

578 ***En mångfald av vårdgivare utvecklar vården***

579 Att det finns många olika utförare vid sidan av de offentliga, bidrar till valfrihet, nytänkande
580 och verksamhetsutveckling. Privata, kooperativa och ideella alternativ ger många gånger ett
581 större utrymme för personalen att få förverkliga sina idéer samt förbättrar vårdsektorns
582 arbetsmiljö och förmåga att rekrytera personal.
583

584 Under de senaste femton åren har mångfalden inom hälso- och sjukvården ökat kraftigt, vilket
585 bidragit till en löftesrik utveckling av nya organisations- och arbetsformer. Det är därför
586 olyckligt att vänsterkartellen nu genomför en stopplag som riskerar att blockera denna
587 utveckling. Centerpartiet verkar för att stopplagen upphävs och ersätts med en ”startlag” som
588 stimulerar ökad mångfald i vården.

589
590 Centerpartiet vill införa en utmaningsrätt som innebär att vårdpersonal ges rätt att ta över
591 driften av vårdenheter om de kan visa att de kan driva enheten till samma kostnad som
592 landstinget. Inom landstingen ska det finnas en konsultationsfunktion som hjälper
593 vårdpersonal att undersöka möjligheterna att ”knoppa av” verksamhet.

594
595 Liksom Centerpartiet eftersträvar en etableringsfrihet när det gäller andra delar av den
596 offentligt finansierade välfärden (t. ex. barn-, äldre- och handikappomsorgen) vill vi också
597 undersöka formerna för en etableringsfrihet inom den solidariskt finansierade vårdsektorn.
598 Det är en grannliga uppgift att utarbeta ett ramverk av regler och ersättningssystem som ger
599 välbalanserade förutsättningar för en etableringsfrihet.

600
601

602 ***Ett nationellt hälsonät***

603 En bättre användning av informationsteknik har stor betydelse för att uppnå en modern hälso-
604 och sjukvård med delaktiga och välinformerade patienter, bättre samordning av olika
605 vårdgivares insatser, kortare väntetider och ökad valfrihet.

606
607 Centerpartiet vill bygga ett nationellt hälsonät med bl a följande funktioner:

- 608 • Lokalt fungerande elektroniska journaler som möjliggör en snabb, smidig och
609 integritetssäker överföring av information om behandling och medicinering mellan
610 patient, läkare, farmaceut och annan vårdpersonal.
- 611 • Tillförlitliga och tydliga kvalitetsregister.
- 612 • En nationell hälsoportal med möjlighet för allmänhet, patienter, läkare och
613 administratörer att hämta aktuella uppgifter om allt från väntetider vid olika
614 vårdinrättningar, effektiviteten av olika behandlingar, kostnader vid olika sjukhus mm.

615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632

633
634
635
636

637

638 **På äldre dar**

639 Människor lever allt längre. Därigenom kommer många också att vara friskare allt längre.
640 Sjukvårds- och omsorgsbehoven förskjuts högre upp i åldern. Efter 65 kan de flesta se fram
641 mot många friska år med större frihet än under yrkeslivet. Med långt och verksamt liv bakom
642 sig borde äldre personer ses som viktiga resurser i samhället – som stöd och förebilder i
643 släkten och i lokalsamhället. Men tyvärr präglas åldrandet i Sverige ofta av nedsättande
644 attityder och minskande självbestämmande. Människor som vill vara aktiva stängs ofta ute
645 från ett verksamt liv av rigida regler. När behovet av äldreomsorg och vårdinsatser ökar möts
646 de gamla av en allt hårdare ransonering av insatserna och svårigheter att få hjälp utanför det
647 offentliga systemet.

648

649 Mediarapporterna om den dåliga maten på många äldreboenden ger konkreta och upprörande
650 exempel på äldres maktlöshet och beroende i kontakten med den kommunala äldreomsorgen
651 på många håll i landet. Många äldre som vill flytta till särskilt boende får inte detta trots att
652 kommunen beviljat det, helt enkelt därför att det inte finns tillräckligt många platser.

653 Anhöriga känner sig ofta hjälplösa när de inte kan påverka mors eller fars omsorg på äldre
654 dar. Det handlar självfallet inte om ond vilja från kommunledning och verksamhetschefer,
655 utan är resultatet av ett system där de äldre eller de anhöriga inte har några verktyg att göra
656 sin röst hörd om den omsorg de är beroende av. Samtidigt som bristande kommunalt
657 självstyre och ålagda uppgifter utan medföljande finansiering har minskat det kommunala
658 handlingsutrymmet.

659

660 Centerpartiet vill föra en politik som ökar äldres självbestämmande och, där så är nödvändigt,
661 anhörigas inflytande. De med lägst pension måste få en drägligare situation. Och även äldre
662 måste betraktas som myndiga medborgare med rätt att påverka och välja sin äldreomsorg efter
663 egna behov och önskemål.

664

665

666

667 Våra förslag för en bättre välfärd på äldre dar:

668

669 Höj de lägsta pensionerna. Garantipensionen ska hålla en nivå som ger en rimlig
670 levnadsstandard.

671

672 Undersök möjligheterna att växla bostadstillägg mot höjda pensioner på ett sätt som ökar de
673 äldres självbestämmande och möjlighet att själva bestämma över sin levnadsstandard.

674

675 De äldre ska ges ökat självbestämmande över innehållet i sin hemtjänst utifrån sitt
676 individuella behov.

677

678

679 Fritt val inom hemtjänsten för att skapa verklig valfrihet. En servicepeng kan användas av den
680 äldre eller anhöriga för att välja om omsorgen ska ges av kommunens hemtjänst eller av
681 privata serviceproducenter.

682
683 Hushållsnära tjänster med skattesubvention ger valfrihet och stärkt självkänsla för den
684 enskilde och bidrar till en marknad nya tjänster och välfärdsföretag.

685
686 Inför en samlad äldreomsorgslag.
687

688 **Höjd garantipension och ökat ekonomiskt självbestämmande**

689
690 Centerpartiet står bakom det svenska pensionssystemet. Det bidrar till att främja arbetslinjen
691 och är samtidigt långsiktigt hållbart. Centerpartiet verkar för att grundpensionen ska höjas och
692 att den håller en nivå som ger en rimlig levnadsstandard.

693
694 För att öka äldres ekonomiska självbestämmande vill Centerpartiet undersöka möjligheterna
695 att växla en höjd garantipension mot minskade utbetalningar av bostadtillägg. En positiv följd
696 är att de sämst ställda pensionärernas villkor förbättras. En annan positiv följd är att
697 pensionärer kan förbättra sin levnadsstandard genom att minska sina boendekostnader.

698
699

700 **Fritt val inom hemtjänsten**

701 De allra flesta som har behov av hemtjänst är hänvisade till den kommunalt tillhandahållna
702 servicen. Det är ovärdigt att äldre i behov av hjälp nekats möjligheten att påverka vem som ger
703 hjälpen och på vilket sätt.

704
705 Centerpartiet vill öka äldres valfrihet och öka mångfalden inom hemtjänsten. De som utnyttjar
706 hemtjänstens service ska kunna byta ut en tjänst man inte är nöjd med. Mångfald och kon-
707 kurrens befrämjar bättre kvalitet, inte minst när det gäller bemötande. Vi vill därför införa fritt
708 val inom hemtjänsten. Efter att kommunen bedömt behovet av stöd skall den enskilde fritt
709 kunna välja vem som utföra hemtjänsten efter egna behov och preferenser.

710 Oavsett om utföraren är privat, ideell, kooperativ eller offentligt ska det offentliga
711 stå för kontrollen av att utförarna lever upp till de kriterier som angivits.

712 Villkoren ska vara långsiktiga, överblickbara och lika för privata, ideella,
713 kooperativa och offentliga aktörer.

714

715 För den som inte fått del av hemtjänsttimmar, eller för den som vill komplettera med
716 extra timmar, måste hushållstjänster kunna köpas till rimligt pris. Priset på hushållstjänster
717 bör reduceras kraftigt genom en skattelättnad som innebär att arbetskostnaden,
718 och därmed priset för en hushållstjänst, halveras. Detta skulle bidra till en breddad
719 arbetsmarknad, att göra dagens svarta jobb vita och även ge dem med låg pension möjlighet
720 att köpa städ- matlagings- snöskottnings- eller trädgårdshjälp. Det skulle höja självkänslan
721 och livskvaliteten för många, inte minst äldre som skulle slippa bli biståndsbedömda och
722 enbart få hjälp utifrån vad någon annan bedömer är rimligt.

723

724 Kombinationen av Fritt val i hemtjänsten och sänkt skatt på hushållsnära tjänster är
725 viktig. Erfarenheterna från andra länder visar att sänkt skatt på hushållsnära tjänster
726 skapat en marknad för välfärdstjänster, och att en mångfald olika företag etablerats.
727 I Finland kan man t.ex. se att systemet med deras servicepeng i kombination med

728 sänkt skatt på hushållsnära tjänster lett till att många små serviceföretag bildats på
729 landsbygden, medan större serviceföretag etablerats i de större städerna. Det är, vid
730 sidan om ökad valfrihet för äldre, ett viktigt steg för att bredda arbetsmarknaden och
731 företagande.

732
733

734 **Valfrihet i boendet**

735 De flesta äldre vill ha en självständighet i boendet, men många önskar även ett tryggare
736 boende när man känner att krafterna och rörligheten avtar. Det måste därför finnas större
737 möjligheter för äldre att själv välja boende- och omsorgsform. Avvecklingen av
738 serviceboenden, som nu sker i mycket rask takt, väcker stor oro bland många äldre och måste
739 hejdas.

740

741 Införandet av maxtaxorna har drivit på denna utveckling. Centerpartiet anser därför att
742 taxekonstruktionen åter bör beslutas i den kommunala demokratin men med bibehållande av
743 förbehållsbelopp och högkostnadsskydd för personer med låga pensioner. Det ska under inga
744 omständigheter vara tillåtet att ta ut högre avgifter eller hyror än vad som motsvarar faktiska
745 kostnader.

746

747 **Samlad äldreomsorgslag**

748 Alltfler undersökningar visar att äldreomsorgen på många ställen belastas av byråkrati, dålig
749 och ineffektiv användning av medarbetarnas tid. I vissa kommuner har man kunnat öka
750 effektiviteten genom bättre planering och organisation. Men även lagstiftningen bidrar till
751 ineffektivitet. En samlad äldreomsorgslag bestående av de lagar som nu ryms inom hälso- och
752 sjukvårdslagen och socialtjänstlagen kan vara ett sätt att minska administrativt dubbelarbete.

753

754 **Frivilliginsatser**

755 Den offentliga debatten i Sverige, liksom i många andra länder, fokuserar ofta på balansen
756 mellan det offentliga och marknaden. Lösningar förutsätts finnas antingen i den ena eller den
757 andra sfären. Det har lett till att man bara har haft ekonomiska och administrativa aspekter på
758 välfärden. Men då bortser man ifrån att de relationer som är allra viktigast för människor
759 varken finns på marknaden eller administreras av stat och kommun.

760

761 Det civila samhället kan beskrivas som den arena som varken är stat eller marknad. Det
762 formas av människors frivilliga samverkan i olika former – bland grannar och arbetskamrater,
763 i informella nätverk, föreningar eller kooperativ – för att ta tillvara gemensamma intressen.
764 Men det krävs också att man formar ett samhälle där alla har en plats, ett samhälle som är
765 öppet för alla generationer och där rådande generationsklyftor upphävs.

766

767 Ett levande civilt samhälle skapar i kontakter mellan människor vad som kallas ett socialt
768 kapital. Ett samhälles sociala kapital utgörs av alla individers sociala nätverk och kan
769 beskrivas som ett kitt av tillit och samverkan som håller ihop samhället och gör det starkt.

770

771 Det sociala kapitalets kvalitet påverkar ekonomi, demokrati och social välfärd. Ett samhälle
772 som är rikt på socialt kapital bidrar till ökad tillit mellan människor, till social trygghet och

773 gemensamma normer. Det ger människor bättre hälsa och livskvalitet. Det gör demokratin
774 starkare. Ett starkt socialt kapital skapar också goda förutsättningar för tillväxt och ekonomisk
775 utveckling.

776
777 I ett decentraliserat samhälle, med många mötesplatser och ett starkt lokalt självbestämmande,
778 har det sociala kapitalet störst möjligheter att utvecklas och frigöras. Då kan också tilliten i
779 samhället växa i en positiv spiral.
780

781 ***En bättre balans för sociala nätverk och frivillig samverkan***

782 Det offentliga, marknaden och det civila samhället är alla beroende av varandra. Under lång
783 tid har det offentliga övertagit uppgifter från det civila samhället. Detta, tillsammans med
784 andra faktorer, har formaliserat det frivilliga engagemanget i välfärden på det offentliga
785 villkor.
786

787 Under senare år har marknaden givits ett allt större utrymme genom avregleringar och ökat
788 deltagande i en globaliserad ekonomi. Det finns ännu regleringar som hämmar både
789 företagande och människors frivilliga samverkan. Men det finns samtidigt en risk att ensidig
790 avreglering leder till att marknaden, inte det civila samhället, tar överhanden.
791

792 Det har skapats en obalans där det civila samhället har trängts tillbaka. Politiker har
793 underskattat dess betydelse. Det behövs en politik som ger ökat utrymme för människor att ta
794 ansvar och visa engagemang för gemensamma angelägenheter. Samtidigt måste det offentliga
795 ansvaret bli tydligare för att värna jämlikheten och varje människas grundläggande rättigheter.
796 Det offentliga bör alltså lämna större utrymme för människor att själva hantera sina
797 angelägenheter, i det civila samhället och på marknaden, samtidigt som det offentliga bör bli
798 bättre på att sköta sina egna huvuduppgifter. Detta kan uttryckas som att Centerpartiet
799 eftersträvar smalare men vassare kommuner, regioner och stat.
800

801 En bättre balans uppnås alltså inte endast genom att stat och kommuner drar sig tillbaka. Det
802 behövs även en medveten politisk strategi för att samarbeta med och stärka det civila
803 samhället.
804

805 För att börja ta de konkreta stegen mot ett starkare civilt samhälle vill Centerpartiet införa en
806 avdragsrätt för gåvor till ideella organisationer.

807 Ett annat viktigt steg är att se över Lagen om offentlig upphandling (LOU) så att
808 frivilligorganisationer och vårdföretag utan vinstsyfte kan konkurrera på lika villkor.
809 Centerpartiet verkar även för att landsting och kommuner ska besluta om särskilda
810 handlingsprogram för mer volontärarbete, som bland annat innehåller särskilda
811 överenskommelser med vårdpersonalens fackliga organisationer om volontärarbetets innebörd
812 och gränser.

813 För att uppmuntra för enskilda att engagera sig i frivilligt arbete bör volontärinsatser kunna ge
814 poäng vid ansökan till såväl gymnasieprogram som högre utbildning.
815